

V SPOMIN BITKI NA ŠPIČASTEM HRIBU, 25. februarja 1943

Špičasti hrib (839m) je najbolj markanten vrh med Joštom in Mohorjem. Na njegov vrh že vrsto let zahajajo pohodniki, ki se odpravijo od sv. Jošta proti Mohorju ali obratno. Mnogo pa je že označenih poti iz besniške in škofjeloške strani na njegov vrh. Z vrha je lep razgled na dobršen del Gorenjske, Loško hribovje in Karavanke. Vsakoletni organizirani pohodi na njegov vrh vsako prvo nedeljo v mesecu maju, so bili sprva organizirani koncem februarja.

Letos mineva dvaintrideset let organiziranih majskih pohodov na njegov vrh. Obenem so to rekreativni družinski pohodi. Letos mineva dvainsedemdeset let od neenakovredne borbe partizanov s sovražnikom na tem področju. Danes je ta dogodek že malo pozabljen, zato je prav, da opišemo okoliščine in samo borbo, ki se je odvijala 25. februarja 1943 leta.

Po VIR-ih/ Pomniki NOB v občini(1) Kranj, Boji v Kranjskem okrožju leta 1943(2*), pričevanje posrednega udeleženca bitke na Špičastem hribu Janeza Lušine – Malija iz Dražgoš, ki je bil med borbo na Špičastem hribu kurir v Selški četi, povzemamo sledeče:*

Po letu 1942, ki je bilo za gorenjske partizane najtežje vojno leto, saj so padli številni borci, mnogi so bili ranjeni ali zajeti, so Nemci že januarja 1943 pričeli z mobilizacijo mladih fantov v nemško vojsko. Marsikdo se je raje pridružil partizanom.

2.četa gorenjskega odreda se je okoli novega leta 1942/43 zadrževala na Jelovici, nad Podblico. Četa je bila izdana in Nemci so skupaj z raztrganci pripravili napad. Stražar-partizan, ki je 23. januarja 1943 stražil na Beli Peči nad Podblico, je opazil kolono na polju pod gostilno 'na Razpokah' v Nemiljah. V koloni je bilo okoli 50 mož-Nemcev in raztrgancev. Dan je bil alarm in četa je naslednje jutro, še tekom noči, odšla v zasedo k Lužci nad Jamnikom. V ranem jutru je prišlo do boja, padel je nemški policist. Sovražnik je bil pognan nazaj v dolino. Iz zasede se je četa vrnila nazaj v tabor in skrbno zabilasala sledi za seboj. Potem se je preko Bičkove skale premaknila pod Dražgoško goro, kjer je skrita taborila.

Prve dni februarja 1943 se je četa premaknila na Mali Vrh pri Jamniku (pod cerkev sv. Primoža in Felicijana). Od tu je 20. februarja 1943 odšla v zasedo z nalogo, da napade nemško patroljo v Ovsišah pri Podnartu. Nemci so partizane v zasedi preslepili in po drugi poti prišli v vas. Okoli 23. ure so iznenada napadli četo, ko je zapuščala zasedo. Ubili so tri borce. Četa je izgubila lahko strojnico, zelo pomembno orožje čete. Po tem se je četa z Malega vrha premaknila v področje Špičastega hriba in se v kotanji proti Smolevim utaborila. Četa je 24. februarja nameravala v akcijo v Crngrob.

Četi je bilo pridodano okoli 100 novincev, ki so se javili v partizansko vojsko, v izogib nemški mobilizaciji. Večinoma so bili neizvežbani in tudi neoboroženi. Še preden so se dobro namestili, je iz tabora pobegnil novinec iz Zgornjih Bitenj in odšel naravnost k Nemcem(2*). Gestapo je bil z lokacijo tabora in namero partizanov tako seznanjen.

Dne 25. februarja 1943 so se okrog poldneva zbrali pri Crngrobu gestapovci, nemški policisti in žandarmerija iz kranjskega in škofjeloškega okraja, skupno okrog 700 mož ter krenili proti Planici, Čepuljam in Špičastem hribu. v oddelkih: prvi oddelek je odšel proti Gabru, ter zasedel ves Hrastov rob do doline, drugi oddelek je šel mimo Čepulj, zasedel rob Smolevega do Široke doline, tretji oddelek pa je dobil nalogo, da zasede ves greben od vrha sv. Jošta vse do Gabra, četrta skupina Nemcev je prihajala s Podnarta in skozi Nemilje, peta skupina Nemcev pa je imela za svoje izhodišče Spodnjo Besnico.

Na ta način so Nemci in raztrganci četo obkolili. Ob približevanju sovražnika so partizani zasedli greben Špičastega hriba. Obroč nemške soldateske je partizane vedno bolj stiskal. Celo letalo je priletelo nadnje in sipalo granate po Špičastem hribu, kar je povzročilo, da se je pobočje vnelo in gorelo. Glavnemu vodju partizanov je uspelo prebiti sovražnikove vrste in umakniti preostanek čete čez Povšenk proti Nemiljam.

Rezultat nenadnega nemškega napada je bil za soborce in poveljstvo boleč. Padlo je 7 tovarišev:

Stanko Rant, p.d. Kmetov z Javornika.
Lado Gorkič iz Ljubljane,
Jaka Mohorič z Mišač,
Gregor Resman in Jože Gašperšič iz Krope,
Maks Lotrič iz Dražgoš,
Ivan Vidmar iz Zgornjih Bitenj

Vseh sedem so partizani naročili pokopati v Široki dolini, pod Špičastim hribom. Po pričevanju Janeza Sušnika, Marinčevega s Trate v Sp. Besnici, jih je pokopal njegov oče. Družine padlih so Nemci izselili v Nemčijo. Trupla so svojci pozneje prekopali na domača pokopališča.

Med hajko so ustrelili tudi Stanka Benedika z Javornika, ki je grabil steljo in Jerneja Balantiča iz Čepulj. 17 borcev-novincev so Nemci ujeli, mnoge od njih ustrelili kot talce, tako so v Moravčah usmrtili tudi Lovra Berceta iz Nemilj, najstarejšega Razpokarjevega sina.

Štirje novinci so se javili orožnikom. Četa se je tako številčno zmanjšala za 28 borcev. Ostali tovariši so se srečno rešili iz obroča in se zopet zbrali v enoti.

(2) Izdajalca Ivana Rakovca iz Zgornjih Bitenj so Nemci mobilizirali v nemško vojsko. Na ruski fronti so ga ujeli Rusi. Iz ruskega ujetništva se je vključil v jugoslovansko brigado, kjer so ugotovili, da je s svojo izdajo povzročil žrtve in ga usmrtili.*

Leta po vojni se je v čast in spomin na tragično bitko na Špičastem hribu, v organizaciji TVD Partizan, prirejala proslava. Špičasti hrib je postal zanimiv tudi za športnike in gorske tekače.

Vsi ti spomini so pred 32 leti obudili idejo o ponovni organizaciji pohoda v najlepšem pomladnem mesecu, ko gozd ozeleni in resje zažari v spomladanskem soncu. Vseskozi je organizator pohoda poseben Odbor krajevne skupnosti Besnica, pod vodstvom Mirka Bernika. Na samem vrhu ponavadi zapojejo pevci okteta, ki je pred leti deloval v Besnici.

Ponovno oživiljena Krajevna organizacija Združenje borcev za vrednote NOB Besnica-Podblica je že na prvem, ustanovnem občnem zboru, aprila 2013, sprejelo sklep, da se v sodelovanju s KS Besnica in organizatorji pohoda na Špičasti hrib, udeležuje pohoda. Ob tej priložnosti se pohodniki ustavimo pri spomeniku sedmim padlim, v Široki dolini (Blatnik) in se s skromno pozornostjo poklonimo spominu žrtvam. Tako smo storili tudi 5. maja 2013, ko je na naše povabilo, da nam pove par besed o težkih trenutkih 25. februarja 1943, prijazno odzval tovariš Tone Rakovec (Jurežev s Trate), udeleženec bitke. Tovariš Tone, rojen leta 1919, je še vedno klen in bistrega duha. V zanimivem in podoživetem pripovedovanju nam je povedal, da je bila bitka na Špičastem hribu, bitka mnogih nesrečnih slučajev, predvsem zaradi izdaje, kar je posledično botrovalo tudi žrtvam.

Opis obeležja, dogodka in lokacije se nahaja tudi na spletni strani Geopedia.si:
http://www.geopedia.si/#T105_F14705:131_x443799.25_y124510_s13_b4

Tovariški pozdrav!

Krajevna organizacija Združenje borcev za vrednote NOB Besnica-Podblica

marec 2015